

– Vill stärka de förtroendevaldas ställning

Var stolta och ta för er! Den uppmaningen riktar Åsa-Britt Karlsson, folkrörelseutredare, till den ideella sektorn – som kämpar med att gå från osynlighet till en erkänd och uppskattad kraft i samhället. Kanske kommer denna strävan att underlättas av utredningens förslag, beroende på utfallet i en kommande proposition.

Åsa-Britt Karlsson, folkrörelseutredare. Foto: Pawel Hlato

– Jag har varit noga med att arbeta öppet, och träffat många organisationer för att ta reda på mer om deras behov och uppfattningar, bland annat på Folkrörelseforum och seminarier, säger Åsa-Britt Karlsson, som tycker mottagandet har varit positivt.

En av utgångspunkterna för utredningsarbetet har varit att ta ställning för ett oberoende föreningsliv – det är en demokratifråga. Så här formulerar hon det i den färdiga utredningen: "Målet

för folkrörelsepolitiken, att människor ska ha bästa möjliga förutsättningar att bilda och delta i olika typer av folkrörelser, bör stå fast."

Hon har också studerat hur samspellet mellan ideella krafter och samhället i övrigt ser ut i andra länder.

– Men det viktiga är inte på vilket sätt samarbetet organiseras, utan att organisationerna möter staten *på lika villkor*, det vill säga vilka konkreta former den generella folkrörelsepolitiken ska ha, förklarar Åsa-Britt Karlsson och tillägger att kommuner och landsting ligger utanför utredningsuppdraget.

Stärka förtroendevalda

När det gäller frågan om samverkansformer pågår som bekant aktiviteter på flera håll. Vid sidan av arbetet med den så kallade Dialogen (som beskrivs på sidan 10) föreslår Åsa-Britt Karlsson en permanent delegation, bestående av

företrädare för folkrörelserna och staten. Delegationen ska utses av regeringen och företrädarna "för föreningslivet bör utgöras av förtroendevalda som förordnas på två år". På den punkten är utredaren bestämd.

– Jag vill stärka de förtroendevaldas ställning. De som har mandatet måste få möjlighet att vara med i dialogen, inte bara de anställda – men samtidigt ska staten inte lägga sig i organisationernas struktur.

Därför måste staten hitta former för samarbetet som speglar hur det ser ut, och gör det möjligt för förtroendevalda att delta – till exempel genom val av plats och tidpunkt.

En annan utgångspunkt för Åsa-Britt Karlssons utredning har varit att stärka medlemsbegreppet. Det kan till exempel ske genom att rätten till skatteavdrag för medlemsavgifter införs, vilket i sin tur gör det möjligt att höja avgifterna och därmed göra för-

Sektorn är osynlig – det behövs en samlad politik för civilsamhället!

”Vi välkomnar förslaget att inrätta en delegation för regelbundet samråd mellan staten och den ideella sektorn. Det är viktigt att delegationen blir parlamentariskt förankrad för att säkerställa den fristående ställningen och kontinuiteten”.

Så skriver Arbetsgivaralliansen i sitt remissvar på utredningen *Rörelser i tiden*, om den statliga folkrörelsepolitiken i framtiden, och föreslår samtidigt att ordförande- och sekreterarskap ska rotera mellan parterna.

Det är den ideella sektorn själv som ska utse vilka personer som ska företräda sektorn i delegationen, anser Arbetsgivaralliansen vidare. I syfte att ge sektorn förutsättningar att formera sig för att kunna utse företrädare och för att ge företrädarna bra möjligheter att arbeta i delegationen bör medel avsättas.

– Nu väntar vi otåligt på att rege-

ringen utformar en samlad politik för civilsamhället. Det finns ett antal hinder som behöver undanröjas för att främja en nödvändig utveckling. Ett av de svåraste hindren är sektorns osynlighet, menar Arbetsgivaralliansens förbundsdirektör Kenth Naucleur. Folkrörelseutredningen, tillsammans med de samtal som förs mellan delar av den ideella sektorn och regeringens företrädare Peter Örn, ger en god grund för utformningen av en sådan politik.

Rörelser i tiden. Integrations- och jämställdhetsdepartementet, Utredningen om den statliga folkrörelsepolitiken i framtiden, SOU 2007:66

Fakta ”Rörelser i tiden”

Folkrörelseutredningen tillsattes 2005 med kanslichef Åsa-Britt Karlsson som ensamutredare. Till sin hjälp hade hon, förutom Berndt Lindholm som sekreterare, en expertgrupp (bestående av tjänstemän från departement) och en referensgrupp (från ideell sektor).

Utredningen hade tre huvuduppgifter:

- Se över folkrörelsepolitikens inriktning, omfattning och utformning.
- Föreslå åtgärder för bidrag och annan finansiering.
- Se över hur statistik och forskning om folkrörelserna kan utvecklas.

Efter regeringsskiftet fick utredaren ett tilläggsdirektiv om att titta närmare på hur olika typer av bidrag påverkar de ideella organisationernas självständighet och oberoende. Hösten 2007 överlämnades den färdiga utredningen, *”Rörelser i tiden”*, till Nyamko Sabuni, vars departement använder den som underlag för en proposition planerad till hösten 2008.

eningarna mer oberoende av bidrag.

– Engagerade medborgare är ett samhällsintresse och det ska finnas incitament att värva medlemmar. Annars finns risken att organisationerna blir som företag, och det var inte tanken, säger Åsa-Britt Karlsson, som i betänkandet ställer den utmanande frågan ”om organisationerna verkligen behöver sina medlemmar”.

Det ska se olika ut

Samtidigt konstaterar hon att den ideella sektorn redan är självförsörjande till stor del, bland annat genom medlemsavgifter – i genomsnitt drygt 60 procent medan 29 procent kommer från olika typer av offentliga bidrag. Läget i snitt för EU-länder är det omvända – 35 respektive 58 procent.

När det gäller statlig finansiering – organisations-, verksamhets-, projektbidrag eller uppdragsersättning – av

ideella organisationer ”bör staten avstå från att försöka strömlinjeforma de olika bidragssystemen”. De ska kunna se olika ut och anpassas efter behov, men följa vissa bestämda principer, enligt utredarens förslag. Som övergripande och mätbara mål, god ekonomisk redovisning, bedömning och utvärdering av resultat – men olika rapporteringskrav för olika bidragsformer.

– Det fanns de som såg olikheterna som problem, men efter en del hjärnjympa landade jag i att det till och med ska se olika ut, beroende på förutsättningar.

Sektorns egen uppgift

Men det ska också ställas krav på de organisationer som får bidrag från staten. Villkoren är bland annat en demokratisk uppbyggnad med dito värderingar, ett minsta antal medlemmar (för organisationsbidrag) samt en riksom-

fattande organisation med lokal/regional förankring eller av riksintresse.

Slutligen föreslår utredaren förbättrad statistikförsörjning och ett forskningsprogram ”om det civila samhället i ett nytt sekel” bestående av grundforskning, studier samt spridning av kunskapen. Kanske blir ett ämne att undersöka hur bidrag påverkar organisationers verksamhet och oberoende...

Och på frågan om skillnad mellan nuvarande och förra regeringen när det gäller folkrörelsefrågor menar Åsa-Britt Karlsson att det handlar om synen på individen och kollektivet, och om oberoendet för föreningslivet. Men att ge ideella sektorn en mer framträdande plats i samhället måste vara sektorns egen uppgift, avslutar Åsa-Britt Karlsson.

– Det är ingen annan som kan göra det jobbet!

Nina Enström